

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 1 5 1 6 3 1 3 1

9.
razred

Ponedeljek, 11. maj 2015 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero
ali moder/črn kemični svinčnik.*

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 1 prazno.

1. Preberi besedili in odgovori na vprašanje.

Besedilo 1

42. člen Ustave Republike Slovenije (pravica do zbiranja in združevanja)

Zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj.

Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni. /.../

Besedilo 2

Protestni shod se je ob koncu sprevrgel v nasilno divjanje manjših skupin protestnikov po mestu. Ko se je del njih odpravil proti stavbi občine, je posredovala policija.

Razloži, zakaj je pri protestnem shodu, opisanem v besedilu 2, prišlo do posredovanja policije, čeprav Ustava Republike Slovenije zagotavlja pravico do zbiranja in združevanja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

2. a) Smiselno poveži pojme med obema stolpcema. Na črto pred pojem v levem stolpcu napiši ustrezno črko iz desnega stolpca.

_____ Vlada

A sodnik

_____ Državni zbor

B minister

C svetnik

D poslanec

E ravnatelj

(2 točki)

2. b) Mateja je slovenska državljanica. Trenutno živi in dela v tujini. Želi voliti na državnoborskih volitvah v Sloveniji, vendar se ne more pravočasno vrniti v domovino. Na črti zapiši, kako lahko svojo volilno pravico kljub temu uveljavi v tujini.

(1 točka)

(Vir besedila 1: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>.)

Besedilo 2 prirejeno po: http://www.siol.net/novice/slovenija/2012/11/maribor_franc_kangler_protest.aspx.)

4. a) Zakaj ima javnost možnost svobodnega ustvarjanja in izražanja mnenj o ravnanju javnih organov? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ker je eno od načel demokracije nadzor nad civilno družbo.
- B Ker je eno od načel demokracije nadzor nad državljani.
- C Ker je eno od načel demokracije nadzor vsakogar nad vsakomer.
- D Ker je eno od načel demokracije javno delovanje oblasti.

(1 točka)

4. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»Eno od osnovnih načel funkcioniranja zdrave družbe, ko mora zagotovo biti prvi zglede država sama, je poštenost /.../. V demokratičnih družbah mora zato biti javnosti dana možnost, da si sama ustvari mnenje o ravnanju javnih organov, njenih uslužbencev in nosilcev javnih funkcij /.../.«

Utemelji, zakaj je pomembno, da država nadzira porabo javnih sredstev.
Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

5. a) Obkroži črko pred trditvijo, ki praviloma opredeljuje osnovni cilj politične stranke.

- A Politična stranka je skupina ljudi, ki jo zanimajo politične teme.
- B Politična stranka je organizirana skupina ljudi, ki ima kulturni program.
- C Politična stranka je skupina ljudi, ki si prizadeva za pravice brezposelnih.
- D Politična stranka je organizirana skupina ljudi, ki si prizadeva priti na oblast.

(1 točka)

5. b) Na črti zapiši, zakaj je civilna družba pomembna v demokratičnih družbah.

(1 točka)

8. Preberi besedilo in reši nalogo.

Nam vsake tolko kažejo kaj v parlamentu se godi,
pol pa ure in ure gledamo kup skreganih ljudi.
Se ne znajo zglihat, vse vrti se le okol replik,
ko človek jih gleda kolne, križa se, al išče štrik!

8. a) Zapiši en družbeni problem, ki ga izpostavlja besedilo. Odgovor napiši na črto.

_____

(1 točka)

8. b) Pojasni pojem replika. Odgovor napiši na črte.

_____
_____
_____

(1 točka)

8. c) Razloži delovanje vladne koalicije in opozicije v parlamentu.
Odgovor napiši na črte.

_____
_____
_____

(1 točka)

11. a) Navedi primer neposredne demokracije v šoli. Odgovor zapiši na črti.

(1 točka)

11. b) S primerom ponazori pojem aktivnega demokratičnega državljanstva. Odgovor zapiši na črte.

(1 točka)

12. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Murat & Jose – Zdej vem

*... postau sem jezen na folk, za vse druge krivijo,
sami pa nč ne nardijo,
postal sem jezen nase, ker sem postal tak kot ostali,
polna usta besed, kako bi spremenu svet.
Ne, ne to ni tekmovanje za miss sveta, vsi bi bli srečni, če bi bli bla, bla, bla,
ne, s tem komadom ne bom spremenu vas,
spremenu bom svet, če se bom spremenu jaz ...*

12. a) Na črto napiši en problem, ki ga izpostavlja besedilo.

(1 točka)

12. b) Na črto napiši eno vrednoto, ki jo izpostavlja pesem.

(1 točka)

15. a) Kaj je Maastrichtska pogodba? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Pogodba, s katero je iz Evropske skupnosti nastala Evropska unija.
- B Pogodba, s katero so razdelili pristojnosti med članice Evropske unije.
- C Pogodba, s katero so vzpostavili Schengensko območje.
- D Pogodba, s katero so določili prosti pretok blaga in ljudi.

(1 točka)

15. b) V katerih treh evropskih mestih ima sedeže Evropski parlament? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Strasbourg, Bruselj in Luksemburg.
- B Haag, Bruselj in Berlin.
- C Maastricht, Pariz in Ženeva.
- D Bruselj, Praga in London.

(1 točka)

15. c) Navedi en razlog, zakaj je v Sloveniji udeležba na volitvah v Evropski parlament bistveno nižja od udeležbe na državnozborskih volitvah. Odgovor zapiši na črti.

(1 točka)

18. Oglej si sliko 7 in odgovori na vprašanji.

Slika 7

18. a) H kakšnim dejanjem s svojimi izjavami spodbujajo dekleta na sliki 7?
Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

18. b) Kako se glede dejanj, ki jih prikazuje slika 7, opredeljuje Ustava Republike Slovenije? Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

20. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Ameriški nacionalni odbor za delo, ki skrbi za pravice delavcev v velikih korporacijah, je v svojem poročilu zapisal, da domnevno najstniki, stari 16 in 17 let, v prenatrpanih in neprezračeni prostorih delajo več kot 15 ur dnevno. /.../ Vodilni kader v tovarni na jugu Kitajske so v poročilu obtožili, da nadzoruje in ustrahuje delavce. V majhnih sobah namreč spi 14 ljudi, za higieno pa skrbijo s pomočjo plastičnega vedra.

20. a) O kateri vrsti izkoriščanja govori besedilo? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

20. b) Zapiši eno dolgoročno posledico v besedilu opisanega izkoriščanja za človeško družbo. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

20. c) Razloži, kdo in zakaj je družbeno odgovoren za preprečevanje tovrstnega izkoriščanja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

22. a) Navedi en razlog, zakaj so ženske za enako delo v povprečju manj plačane od moških. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

22. b) Navedi en poklic, ki velja za feminiziran. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

23. a) Na črti zapiši en razlog za uvedbo akcije Tradicionalni slovenski zajtrk v vrtcih in šolah.

(1 točka)

23. b) Na črto napiši eno posledico lakote za prebivalstvo, ki jo trpi.

(1 točka)

24. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

V Bangkoku je ulični vogal, kjer se občasno odvijajo ulični boji med skupinami fantov. Nekega dne se je skupina fantov iz šole strojništva spravila na fanta iz druge šole. /.../ Ubogi fant je tekel za življenje. Prišel je do majhne trgovine. /.../ Prodajalec je hitro odprl zadnja vrata svoje prodajalne in spustil fanta, da se je izmuznil skozi. Dovolil mu je, da se je skril v trgovini.

24. a) S čim je prodajalec v navedenem besedilu pokazal osebni pogum?
Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

24. b) Navedi eno institucijo, na katero se lahko mladostnik obrne ob nasilju vrstnikov.
Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

25. a) Kako imenujemo genocid, storjen nad evropskimi Judi med drugo svetovno vojno? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Katakavst.
- B Kulturocid.
- C Etnocid.
- D Holokavst.

(1 točka)

25. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Slovenska Ustava v 14. členu zagotavlja enakost pred zakonom z zapisom:
»... ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino.«

S katerim mednarodnim dokumentom je v omenjenem členu usklajena slovenska Ustava? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Skupno število točk: 50

